

**miljøpartiet
de grønne**



Grønn garantist for et rausere Sarpsborg

For mennesker, dyr, naturen og miljøet

Sarpsborg valgprogram 2023-2027

Innhold

Innhold	2
MDG i Sarpsborg	3
Klima, naturen og miljøet «på naturens premisser»	4
Byutvikling, samfunnsutvikling og næringslivet «Norges mest attraktive by»	5
Oppvekst «et godt sted å vokse opp».	6
Helse og livskvalitet «folkehelse for store og små»	7
Kultur og frivillighet «levende kulturliv»	8

MDG I Sarpsborg

Miljøpartiet De Grønne vil skape et samfunn hvor vi har gode liv uten at vi ødelegger for andre. Målet er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Solidaritet er kjernen i vår politikk. Solidaritet for mennesker, dyr, natur og fremtidige generasjoner. Den grønne bevegelsen er bygget på respekt for liv, mangfold, demokrati, likestilling, frihet og ansvar. Vår politikk er basert på erkjenneslen av at alle er avhengig av naturen. Våre visjoner og mål for Sarpsborg skal være inkluderende, rettferdige, sirkulære og bærekraftige.

Vi skal skape et fremtidig Sarpsborg med trygge jobber, utjevne forskjeller og fattigdomsproblematikken, bedre folkehelse, ta vare på barna våre og løfte de mest sårbare. Vi skal være innovative, fremoverlente og skape et urbant Sarpsborgsamfunn med rikt kulturliv, reiseliv og næringsliv. Vi skal tenke sirkulært og sirkulær økonomi i alt vi gjør. Vi skal presse mindre og ha mer tid til familie, venner, kultur, friluftsliv og frivillighet. Som kommune skal vi bidra til å nå FNs bærekraftsmål. Vi er også en landbrukskommune og skal produsere sunn og bærekraftig mat, samtidig som vi tar bedre vare på dyra. Vi skal være den grønne garantisten i et varmere og rausere Sarpsborgsamfunn for mennesker, dyra og naturen. Vi vil alltid tilpasse vår politikk til nyeste kunnskap og teknologi.

Vi vil ha et Sarpsborgsamfunn med:

1. Mennesker som er trygge og deltar i felleskap – uansett hvem du er og hvor du kommer fra.
2. Et sterkt folkestyre der alle blir hørt og alle kan bidra.
3. Løsninger som gjør det lettere og billigere for alle å leve miljøvennlig
4. Bevaring og restaurering av natur: Rike skoger, sunn matjord, tilgjengelig kystsoner og grønt og blått liv der hvor folk bor.
5. Et innovativt, fremoverlent og urbant Sarpsborgsamfunn med rikt kulturliv, reiseliv og næringsliv som gir liv i byen og fremtidsretta grønne arbeidsplasser.
6. Trygg trafikk der gående, syklende, kollektivtrafikk og løsninger for mennesker med nedsatt bevegelsesevne prioriteres.
7. God folkehelse gjennom mer tid til hverandre og mer aktivitet.
8. Tydelig oppfølging av kommunens naturmangfoldsplan og klima,- og energiplan.
9. Et raust, rettferdig og solidarisk samfunn hvor vi er stolte av og satser på frivilligheten.
10. En politikk for både mennesker, dyr, miljøet og naturen.

Klima, natur og miljø «på naturens premisser»

Vi mennesker har alltid forsynt oss av naturen for å skape velferd og framgang. Nå vet vi at vi bruker for mye. MDG vil gi folk bedre liv, samtidig som vi reduserer presset på naturen. Vi må gjøre bruk-og-kast-samfunnet til historie, verne mer natur, og vi vil innføre arealnøytralitet som styringsprinsipp for å stanse tap av biologisk mangfold. Våre naturområder er en kilde til livskvalitet, som i større grad må tas vare på og vernes mot inngrep. Vi vil redusere klimagassutslipp med 43% innen 2030.

VI SKAL:

- Sikre at FNs bærekraftsmål ligger til grunn for årlig handlingsplan og budsjett.
- Stille strengere krav til at kommunen har en blågrønn faktor i reguleringsarbeid.
- Følge opp og ivareta kommunens ambisiøse naturmangfoldsplan og klima- og energiplan.
- Sikre at kommunen har nok kompetanse til å møte behovene og kravene om klima,- miljø- og naturregnskap og budsjett.
- Øke det biologiske mangfoldet og restaurere natur- og friluftslivsområder.
- Vi skal ta vare på «100 meterskogen».
- Videreutvikle Sarpsborg som insektsvennlig kommune og styrke leveområdene for insekter.
- Ta vare på kysten, havet, elver, skogene og grønne lunger i og rundt sentrum og ikke støtte nedbygging av grønstrukturarealer.
- Sette i gang arbeid med en helhetlig gjennomgang av kysten og strandsonen, med tanke på å kartlegge inngrep som ikke er lovlige eller som hindrer allmennhetens ferdselsrett.
- Sikre fri ferdsel i strandsonen og legge til rette for turstier og løypenettet i hele kommunen.
- Ha en nullvisjon for tap av rødlistede arter og støtte dugnadsarbeid for å fjerne fremmede arter.
- Sette av penger til klimafond årlig.
- Alltid vurdere mulighet for naturrestaurering som kompensierende tiltak i forbindelse med offentlige byggeprosjekter som medfører arealendringer.
- Jobbe systematisk med tiltakene i Ordførererklæringen om Oslofjorden.
- Lage en plashandlingsplan for å bli en plastsmart kommune.
- Ha som mål å redusere matsvinn i kommunens tjenester.
- Bytte ut fyrverkerishow i sentrum med droneshow.
- Sikre at kommunen skal gjøre klimavennlige innkjøp og sette miljøkrav ved anbudsutlysninger.
- Sikre at det velges fossilfrie alternativer ved utskifting i kommunens egen kjøretøy- og maskinpark.
- Etterstrebe å finne bærekraftige løsninger hvor det benyttes LCA og klimaregnskap i prosessen for å sikre gode og fremtidsrettede valg av kommunen ved innkjøp.
- Prioritere at kommunale bygg skal være miljøvennlige og forbruke minst mulig energi, gjerne BREEAM.
- Bruke mulig overskudd fra energibesparelser til klimafond og øremerke noe til støtte til energieffektivisering til lavinntekstfamilier og bedrifter. Primært for å støtte etterisolering og solceller.
- Bidra til at det blir et bedre marinbiologisk miljø og liv i Skjebergkilen, Singlefjorden og Oslofjorden. Da må arbeidet starte med å redusere avrenning og forurensing fra landbruket. Vi skal legge til rette for at landbruket oppfordres til å bygge fangdammer som kan redusere transport av jordpartikler, næringsstoffer og rester etter plantevernmidler fra vassdragene.
- Si nei til å dumpe mudder i havet!

Byutvikling, samfunnsutvikling og næringsliv

«Norges mest attraktive by»

Sarpsborg skal bli Norges mest attraktive by innen 2027! MDG skal være pådrivere for at Sarpsborg skal ha råbra kulturliv, urbant byliv og grønne lunger. Vi skal bidra og legge til rette for å skape attraktive nærmiljøer, voksende næringsliv, grønne arbeidsplasser for fremtiden og være en reiselivsdestinasjon. Vi skal arbeide helhetlig for å videreutvikle infrastrukturen i hele kommunen. Og vi skal tenke sirkulært og sirkulær økonomi i alt vi gjør! Bedriftene og næringene må snakke sammen og det skal vi legge tilrette for.

VI SKAL:

- Kartlegge hvordan vi kan sikre tilgang på mer fornybar kraft i kommunen.
- Bli en ekte solby og satse på solceller på eksisterende og nye bygg.
- Støtte opp om og bidra til Bykraft 2027 og få på plass handlingsplan for næringslivet.
- Prioritere utviklingen av østre bydel.
- Sikre og ivareta godt samarbeid mellom «Isarpsborg», kommunen, næringslivsforeningen og utdanningsinstitusjoner.
- Satse og styrke samhandlingen mellom bedrifter, næringslivet og nav knyttet til de med mangler i sin CV for å forhindre utenforskap og øke kompetanse.
- Legge tilrette for utbyggere som prioritere eie før leie.
- Ha flere lærlinger i kommunen vår.
- Sikre heltidskultur i Sarpsborg kommune.
- Øke antall ansatte i Isarpsborg, særlig knyttet til arbeidet med grønn satsning.
- Være positive til private aktører som ønsker å etablere nye konsepter og næringer. Eksempelvis prosjekter som Sarpsborg Arena og SPIN.
- Se på mulighetene for tak over scena på Sarpsborg torg med høyttalere innebygd.
- Etablere ladebenker i sentrum og opprette flere ladeplasser for EL-biler.
- Se på muligheter for etablering av park med urbant landbruk på grøntområdene i Torsbekkdalen, samt beplantning av epletrær langs veien mot sentrum.
- Se på mulighetene for å etablere mer bruk av sjøveier knyttet til reiselivsdestinasjon.
- Kartlegge behovet for bedre skilting i kommunen med tanke på turisme og for innbyggerne.
- Se på muligheten for helselatert næringsutvikling rundt Kalnes sykehus.
- Fortsette planene om ny Sarpebru.
- Utrede mulighetene for innfartsparkeringer med mobilitetshus.
- fortsette «Bypakka» og øke satsning på kollektivtrafikk, sykkel og gange.
- Være pådrivere for jernbaneutvikling og satsning av jernbane som fremtidens fremkomstmiddel for person og godstrafikk. Ha to tog i timen til Oslo.
- Ønske institusjon for høyere utdanning i Sarpsborg velkommen.
- Styrke samarbeidet i Nedre Glommaregionen og fylket for å legge til rette for vekst og utvikling i næringslivet.
- Være positive til mulig plassering av små modulære kjernekraftverk i Sarpsborg.

Oppvekst «et godt sted å vokse opp»

La barna leke! Vi ønsker en helhetlig oppvekstpolitikk med større variasjon i skolene våre. Så praktisk og estetisk utvikling får en større vekt enn måling av resultater i teoretiske kjernefag. Vi skal forebygge utenforskap og utvikle trygge, arbeidsomme, kreative og livsmestrende medmennesker i barnehagene og skolene våre. Vi skal ha fokus på kosthold, bevegelse og psykisk helse i våre barnehager og skoler. Vi vil jobbe for at skolene er nærmiljøhus, som i størst mulig grad kunne benyttes av andre utenfor skoletid.

VI SKAL:

- Fortsette utviklingen av skolehager til alle skoler og starte opp i barnehagene.
- Ha fokus på og fortsette med arbeide knyttet til helsefremmende barnehager.
- Sikre skolebøker, digitale verktøy skal være et supplement og ikke erstatte bøker, penn og papir.
- Sikre trygge skoleveier der elevene kan gå eller sykle til skolen.
- Ha mer læring gjennom lek inn i småtrinnene og spesielt sørge for at første året på barneskolen brukes til lekbasert førskole.
- Se på skolestruktur i sin helhet. Målet er å bevare grendeskoler og at alle barn og unge i Sarpsborg har skolen i sitt nærmiljø hvor skolene kan være nærmiljøhus og brukes etter skoletid.
- Arbeide forebyggende og styrke søkelyset på psykisk helse og livsmestring i skolen.
- Arbeide aktivt med å begrense ufrivillig skolefravær – et økende problem.
- Jobbe for at Ullerøy leirskole skal være kunnskapsformidler av havets økosystemer.
- Ha fokus på bærekraftig utvikling.
- Ha tilstrekkelig og kompetent bemanning i skole og barnehage både lærere, pedagoger og spesialpedagoger.
- Bidra til muligheter for etterutdanning innenfor relasjonskompetanse.
- Sikre at alle lærere har en veileder med veilederkompetanse.
- Ha tillit til ansatte i skole og barnehage, og redusere rapportering og dokumentasjonsplikten slik at de får mer tid til å se elevene og barna.
- Se på mulighetene for flere yrkesgrupper inn i skolen, slik som miljøarbeidere og vernepleiere, og ansette flere helsesykepleiere med økt tilstedeværelse i skolene. Og ha flere sosiallærere i skolen.
- Gi barn og unge fritiden tilbake ved å ha leksebevisste skoler.
- Sikre og styrke god samhandling mellom de ulike tjenestene innenfor oppvekst som forebyggende tjenester, PPT, barneverntjenesten, skole, barnehagene og foreldre.
- Arbeide aktivt mot mobbing, trusler og vold mot både lærere og elever.
- Ikke øke SFO priser og se på mulighetene for ytterligere reduksjon.
- Sikre en god og målrettet opplæring som øker flerspråklige og spesielt nyankomne sine muligheter til å lykkes med norsk språkopplæring på grunnskolenivå.
- Vi vil minimere bruk av plast og asfalt i uteområder på skolen og i barnehagen og øke bruken av naturlige og miljøvennlige materialer, samtidig som vi ivaretar universell utforming. Vi vil ha uteområder med tilgang til varierte utearealer som bidrar til frilek, natur- og kulturopplevelser.

Helse og livskvalitet «folkehelse for store og små»

Kortreiste opplevelser, gode møteplasser og mindre forbrukspress er viktige hjelpere for folkehelse. God, grønn helsepolitikk er å ivistere i å forebygge problemene og å gi god helsehjelp når det er behov. Østfold skårer dårlig på folkehelse og det vil vi gjøre noe med. Vi vil forebygge fremfor å reparere. Vi trenger naturen, kulturen, tid til hverandre, godt kosthold og fysisk aktivitet og utfoldelse. Psykisk helse og kvinnehelse må få et løft! Helse må ses i et mer helhetlig perspektiv. Vi setter mennesker først ikke systemer.

VI SKAL:

- Ivareta og styrke Sarpsborg-modellen innen helse.
- Sikre og styrke kompetansesenteret rus og psykisk helse i kommunen for barn, unge og voksne.
- Sikre forebyggende tjenester som er avgjørende i Sarpsborg kommune, slik som familiesenteret, familiehjelpen og utekontaktene.
- Sikre godt samarbeid med frivilligheten og ha gode møteplasser for barn, ungdommer og voksne.
- Se på muligheten for å ansette flere jordmødre i kommunen slik at vi kan videreutvikle tilbudet om hjemmebesøk i barseltiden.
- Ha flere helsesykepleiere i skolene og sikre en helsesykepleier på alle skolene.
- Sikre at alle førstegangsførelse får tilbud om foreldreveiledningskurs slik som trygghetssirkelen og COS-kurs på sin nærmeste helsestasjon.
- Legge FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne til grunn for vår politikk og arbeide for mer universell utforming og økt likestilling.
- Arbeide forebyggende mot ensomhet hos eldre og sikre god kartlegging av de som bor hjemme slik at man finner treffsikre tilbud for den enkelte. Dette for å sikre aktivitetstilbud for alle.
- Sikre utbygging av nytt, moderne sykehjem på Haugvoll.
- Ha gode hjemmetjenester og velferdsteknologi for eldre og sikre sykehjemsplass for de som trenger det.
- Sikre at alle institusjoner, om det er for eldre eller unge, har tilbud som legger tilrette for sang, musikk og kontakt med dyr.
- Stimulere til og prioritere boligformer for eldre, som sosiale og bemannede bokollektiv.
- Undersøke mulighetene for en pilot med kostholdsveileder og profesjonell trener på blå resept i samarbeid med fastlegene og kommunehelsetjenesten.
- Gjøre BPA tilbudet bedre og sikre at de som trenger det får det.

Kultur og frivillighet «levende kulturliv»

Vi skal ha levende lokalsamfunn og menneskevennlig offentlige rom. Kultur fyller livet med mening og frivilligheten er en av bærebjelkene i solidarisk samfunn. Kultur skapes og oppleves og vi trenger hele spekteret av mennesker med ulike ressurser. MDG vil styrke det lokale kulturlivet, den frivillige innsatsen og samarbeidet mellom profesjonelle og frivillige aktører. Kultur, fritids- og idrettstilbudet skal være for alle aldre.

VI SKAL:

- Sørge for at barn i lavinntekstfamilier skal sikres muligheter for deltagelse og det skal legges bedre til rette for barn med nedsatt funksjonsevne.
- Fortsette å tilrettelegge for at Sarpsborg skal være ledende i landet på E-sport satsing og datakultur for barn og unge.
- Ha gode møteplasser for barn og unge innenfor dataspill og datakultur.
- Se på mulighetene for lavterskel møteplasser for unge musikere og band.
- Styrke UKM – der ung kultur møtes.
- Ivareta Sarpsborg som en korpsby.
- Sikre at idretten har tilstrekkelig tilgang til kommunens bygg.
- Se på mulighetene for fremtidig plassering og utvidelse av kulturskolen.
- Sikre at kunstnere i alle aldre har muligheten til å utøve sin kunstutvikling.
- Videreføre kulturskole for eldre.
- Styrke kommunens kulturfond.
- Videreføre Litteraturuka.
- Ta vare på vår unike kulturarv igjennom satsing på Olavsdagene.
- Utvikle Sarpsborg Scene til Østfolds ledende kulturarena.
- Følge opp kulturminneplan som kommunen har utarbeidet.
- Bevare bibliotekstrukturen med bibliotek i sentrum, på Tune og i Skjeberg.
- Stille krav om en miljøvennlig profil for tildeling av kommunens midler.
- Tilrettelegge for friluftsliv og naturglede, blant annet ved å sikre friområder og øke antall felles griller og bålplasser.
- Sørge for at kommunen skal være en ja-kommune når forespørsler kommer om bosetting av flyktninger.
- Støtte opp under frivillig og ideelt arbeid som bidrar til sosial og miljømessig bærekraft.
- Styrke frivilligheten med sikte på å kunne hjelpe mennesker til å komme videre i arbeidsrettet aktivitet etter gjennomført avrusning.
- Se på mulighetene for å etablere en felles samlingsplass for frivilligheten i Sarpsborg – et frivillighetens hus.
- Ansette en frivillighetskoordinator.